

МУЗИКОЛОГИЈА
Часопис Музиколошког института САНУ

MUSICOLOGY
Journal of the Institute of Musicology SASA

16

2014

Музиколошки институт
Српске академије наука и уметности

Institute of Musicology
Serbian Academy of Sciences and Arts

MUSICOLOGY
Journal of the Institute of Musicology SASA

16

Editorial council

Dejan Despić, Jim Samson (London), Albert van der Schoot
(Amsterdam), Jarmila Gabrielová (Prague)

Editorial board

Aleksandar Vasić, Rastko Jakovljević, Danka Lajić Mihajlović,
Ivana Medić, Biljana Milanović, Melita Milin, Vesna Peno,
Katarina Tomašević

Editor-in-chief

Jelena Jovanović

Editorial assistant

Ivana Vesić

Belgrade 2014

МУЗИКОЛОГИЈА

Часопис Музиколошког института САНУ

16

Уређивачки савет

Дејан Деспић, Цим Семсон (Лондон), Алберт ван дер Схоут
(Амстердам), Јармила Габријелова (Праг)

Редакција

Александар Васић, Растко Јаковљевић, Данка Лајић
Михајловић, Ивана Медић, Биљана Милановић, Мелита
Милин, Весна Пено, Катарина Томашевић

Главни и одговорни уредник

Јелена Јовановић

Секретар редакције

Ивана Весић

Београд 2014

Часопис *Музиколоџија* је рецензирани научни часопис који издаје Музиколошки институт САНУ (Београд) од 2001. године. Посвећен је истраживању музике као естетичког, културног, историјског и друштвеног феномена. Поред примарне оријентисаности на музиколошка и етномузиколошка разматрања, часопис је отворен према различитим сродним или мање сродним дисциплинама (историја, историја уметности и књижевности, етнологија, антропологија, социологија, комуникологија, семиотика, психологија музике итд.) као и према интердисциплинарним подухватима. Излази два пута годишње. Обавештења о позивима за радове као и упутства за израду прилога налазе се на адреси: <http://www.music.sanu.ac.rs/Srpski/MuzikologijaR.htm>.

The journal *Musicology* is a peer-reviewed scientific journal published by the Institute of Musicology SASA (Belgrade) since 2001. It is dedicated to the research of music as an aesthetical, cultural, historical and social phenomenon. It is primarily focused on musicological and ethnomusicological research, but it also favours approaches from diverse scientific disciplines (history, history of art and literature, ethnology, anthropology, sociology, communicology, semiotics, music psychology etc.) as well as interdisciplinary projects. It is published semiannually. Call for papers and instructions for authors can be found on the following address: <http://www.music.sanu.ac.rs/English/MuzikologijaR.htm>.

Издавач / Publisher

Музиколошки институт САНУ / Institute of Musicology SASA

Кнез Михаилова 36/IV, Београд / Belgrade

<http://www.music.sanu.ac.rs/>

и-мејл / e-mail: music_inst@music.sanu.ac.rs; muzikologija@yahoo.com

Лектори и преводиоци / Proofreaders and translators

Александра Антић, Александар Васић (српски језик / Serbian), Esther Helajzen, Ивана Медић, Elsie Dunin, (енглески језик / English), Горан Трутин (руски језик / Russian), Vera Merkel (немачки језик / German)

Дизајн / Design

Јован Глигоријевић

Графичка обрада / Layout

Борјан Милијић

Штампа / Printed by

Colorgrafx, Београд / Belgrade

Тираж / Circulation

300

Часопис је у целини индексирани у <http://www.doiserbia.nb.rs/>, <http://www.komunikacija.org.rs/komunikacija/> као и у међународној бази података ProQuest.

The journal is indexed in <http://www.doiserbia.nb.rs/>, <http://www.komunikacija.org.rs/komunikacija/> and in the international database ProQuest.

Објављивање часописа помогло је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, Министарство културе Републике Србије и СОКОЈ – Организација музичких аутора Србије.

The publication of the journal is financially subsidized by the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia, Ministry of Culture of the Republic of Serbia and SOKOJ – Serbian Music Authors' Organization.

Садржај / Contents

<i>Реч уредника</i>	9
<i>A Word from the Editor</i>	11

Тема броја: Аспекти извођаштва у (етно)музикологији I *The Main Theme: Aspects of Performing in (Ethno)Musicology I*

NICHOLAS COOK, Beyond Reproduction: Semiotic Perspectives on Musical Performance.	15
НИКОЛАС КУК, Више од репродукције: семиотичке перспективе музичког извођења.	29
JOHN IRVING, Creating Haydn's Sonatas at the Keyboard – Performer Rights and Responsibilities in Historical performance.	31
ЏОН ИРВИНГ, Креирање Хајднових соната за инструменте са диркама: права и одговорности извођача присталица историјски заснованог приступа.	46
МАРИЈАНА КОКАНОВИЋ МАРКОВИЋ, Рецепција српске салонске музике у XIX веку: из угла извођача, публике и музичке критике	47
MARIJANA KOKANOVIĆ MARKOVIĆ, The Reception of Nineteenth-Century Serbian Salon Music: Performer, Audience and Music Critic Perspectives	60
НАТАША МАРЈАНОВИЋ, Чуvari традиције српске црквене музике – појци и писци друге половине XIX века	67
NATAŠA MARJANOVIĆ, Writers and Chanters in the Nineteenth Century as Keepers of the Tradition of Serbian Church Music	81
TINA K. RAMNARINE, Musical Performance as Storytelling: Memory, European Integration, and the Baltic Youth Philharmonic Orchestra	83
ТИНА К. РАМНАРИН, Музичко извођаштво као приповедање: памћење, европске интеграције и Балтичка филхармонија младих	102
IVANA MEDIĆ, Arhai's <i>Balkan Folktronica</i> : Balkan Melos Reimagined in British Market.	105
ИВАНА МЕДИЋ, <i>Balkan folktronica</i> бенда Архаи: српска <i>ејтно музика</i> преосмишљена за британско тржиште.	126

Varia

ВЕСНА ПЕНО, О истраживањима црквеног појања у средњовековној Србији	131
VESNA PENO, The State of Research on Church Chant in Medieval Serbia	154
АДА И. ШОШТАРИЋ, О статусу музике и музичких инструмената у арапској култури после објаве ислама	155
ADA I. ŠOŠTARIĆ, On the Status of Music and Musical Instruments in Arabic Culture after the Advent of Islam	172
ЈЕЛЕНА ЈОВАНОВИЋ, Фолклорни мотиви у раним композицијама Николе Бороте Радована.	173
JELENA JOVANOVIĆ, Folklore Motives in the Early Compositions of Nikola Borota – Radovan	191

Јубилеј Даворина Јенка и Стевана Мокрањца Davorin Jenko and Stevan Mokranjac Jubilees

КАТАРИНА ТОМАШЕВИЋ, Даворин Јенко и Стеван Стојановић Мокрањац. Биографски фрагменти. Прилог „култури сећања”	195
KATARINA TOMAŠEVIĆ, Davorin Jenko and Stevan St. Mokranjac. Biographical Fragments. A Contribution to Cultural Remembrance	209
БИЉАНА МИЛАНОВИЋ, Музичко пројектовање нације: етносимболизам Мокрањчевих Руковети	211
BILJANA MILANOVIĆ, Musical Shaping of the Nation: Ethno-Symbolism of Mokranjac's Garlands.	226
ЛАНА РАЌУКА, Reception of Stevan Stojanović Mokranjac's Composing Creativity in the Musical Life of В&Н: Austro-Hungarian Period	227
ЛАНА ПАЉУКА, Рецепција стваралаштва Стевана Стојановића Мокрањца у музичком животу Босне и Херцеговине: аустроугарски период	241
MARIETTA KASKÖTŐ-БУКА, Dasselbe Jahrhundert – verschiedene Epochen. Die Entwicklung der Chorliteratur im 19. Jahrhundert in Ungarn im Spiegel der Rukoveti von Stevan Mokranjac	243

- МАРИЈЕТА КАШКОТО-БУКА, Исто столеће – различите епохе. Развој хорске литературе у XIX веку у Мађарској у огледалу руковети Стевана Мокрањца. 260

Прикази
Reviews

- MELITA MILIN, Jim Samson, *Music in the Balkans*, Brill: Leiden–Boston, 2013 263
- ŽANNA PÄRTLAS, *Musical Practices in the Balkans: Ethnomusicological Perspectives*, Dejan Despić, Jelena Jovanović, and Danka Lajić-Mihajlović (eds.), Belgrade: Institute of Musicology and Department for Fine Arts and Music SASA, 2012. 267
- ZDRAVKO RANISAVLJEVIĆ, Selena Rakočević, *Tradicionalne igre banatskih Srba*, Pančevo: Pančevo Cultural Centre, Pančevo City Library, 2012 272
- АЛЕКСАНДАР ВАСИЋ, Опере Петра Коњовића у едицији *Пробуђени архив*, Музиколошки институт САНУ, 2012 276
- ДАНКА ЛАЈИЋ МИХАЈЛОВИЋ, „Савремена српска фолклористика II”, научни скуп, Тршић, 5–7. септембар 2014. 278

In memoriam

- ГОРДАНА БЛАГОЈЕВИЋ, Ликург Ангелопулос (1941–2014) 285

Петар Коњовић
ЖЕНИДБА МИЛОШЕВА & СЕЉАЦИ

(двоструки компакт-диск)

Д. Петровић (ур.), М. Милин (прир.)

Београд: Музиколошки институт САНУ – Радио Београд –
Завод за уџбенике, Едиција „Пробуђени архив”, 2012.

Пре три године Музиколошки институт САНУ, Радио Београд и Завод за уџбенике у Београду отпочели су да издају дискографску едицију „Пробуђени архив”. Идеја и намера биле су да се из богате ризнице звучних снимака Радио Београда у савременој технологији издају значајна остварења наших композитора и музичких извођача. Музиколошки институт САНУ је у овом пројекту задужен за истраживачки, списатељски и приређивачки ангажман. После двоструког компакт-диска с делима Станојла Рајичића – опером *Симонида* и симфонијским лидом *На Лијару* – сада се слушалачкој и музиколошкој пажњи нуде две од укупно пет опера Петра Коњовића, и то његов првенац, *Женидба Милошева* (извођена и под насловом *Вилин вео*), и његово претпоследње остварење, „народна опера” *Сељаци*. Избор снимака за едицију „Пробуђени архив” опредељују расположивост и квалитет грађе сачуване у Фонотеци Радио Београда. То је разлог што се у овом издању није могло у потпуности поштовати најубедљивије начело – да је дела готово увек боље представљати у целини. *Женидба Милошева* овде је заступљена одломцима, али су *Сељаци* дати интегрално.

Најзначајнији и најплоднији оперски стваралац у историји српске музике, Петар Коњовић је прешао пут од композитора романтичне опере, под утицајем Карла Марије фон Вебера (Carl Maria von Weber), до аутора модерне реалистичке музичке драме који је узоре нашао у Модесту Мусоргском (Модест Петрович Мусоргский) и Леошу Јаначеку (Leoš Janáček). Избор наведених двеју опера задовољиће потребе за звучним увидом у почетке композитора чија ће доминанта остати музичка сцена и садејство тона и речи, као и у његово зрело доба, његов комички дар и, како је одавно уочено, у његову ригорозну верност говорним акцентима у градњи мелодијског парта.

Опере на овим дисковима изводе изврсни извођачи. Одломци из *Женидбе Милошеве* дати су према снимцима из 1958, 1962. и 1969. године. Солисти су Радмила Васовић-Бакочевећ, Мирјана Врчевић, Зора Мојсиловић, Драго Старц, Жарко Цвејић, Душан Поповић, Душан Цвејић; Хором и Симфонијским оркестром Радио телевизије Београд и Загребачком филхармонијом диригују

Оскар Данон, Живојин Здравковић и Милан Хорват; редитељи су Татјана Јашченко, Константин Винавер, Миодраг Илић и Растислав Камбасковић. Опера *Селџаци* презентирана је према снимцима из 1960. и 1968. године. Солистичке и солисти су такође позната имена: Олга Ђокић, Олга Милошевић, Милица Миладиновић, Жарко Цвејић, Никола Јанчић, Ђорђе Ђурђевић, Звонимир Крнетић, Томислав Рено, Никола Митић, Александар Веселиновић и Душан Јанковић. Хором и Симфонијским оркестром Радио Телевизије Београд диригују Франц Клинар и Борислав Пашћан, а редитељ је Марио Кремзир. Акустички, тј. технички квалитет ових снимака сигурно ће задовољити критеријуме данашњих слушалаца, узимајући у обзир време снимања. Првобитни сниматељи били су Слободан Младеновић, Александар Радојчић, Стеван Боротић и Миљенко Дер. Дизајнер звука у овом издању је Зоран Маринковић, наш потврђени стручњак у тој области.

Програмску књижицу саставила је др Мелита Милин, научна саветница, која је и приређивач издања. Она се и раније бавила опером *Селџаци*, као и Коњовићевом оркестарском музиком. За потребе овог издања др Милин је издвојила основне податке из биографије Петра Коњовића, указавши на најважнија дела и композиторово стилско опредељење. У сведеном, информативном осврту на две опере пажњу је усмерила на најзначајније елементе композиционог поступка, на однос музичкодрамског и оперског принципа, присуство лајтмотива, на одлике либрета, као и на податке о првим извођењима на појединим позорницама. Нису изостали ни вредновање ни осврт на судбину дела у том смислу.

Читаво издање, укључујући и садржај опера изложен по чиновима, дато је на српском језику и у енглеском преводу (преводилац Чарлс Робертсон /Charles Robertson/). То је концепција читаве едиције „Пробуђени архив”. Тако ће и инострана публика моћи да се обавести о делу класика српске музике.

Атрактивности издања доприноси четрнаест фотографија из архивске колекције Музиколошког института САНУ. Поред фотографија композитора и новосадских извођача (из 1960. године), одабрани су снимци начињени за извођења ових дела у Хрватском народном казалишту у Загребу (1917, 1923), Народном позоришту у Београду (1952) и Српском народном позоришту у Новом Саду (1960). Истичемо и упечатљиви графички дизајн Милана Јанића.

Ово је репрезентативно издање Коњовићевих опера и верујемо да ће наћи пута до слушалаца. Сувишно је истицати значај ових дискова са становишта универзитетске наставе музикологије и, уопште, потреба наше музичке педагогије.

Агенција „Музика класика” наградила је ово издање као најбољи албум у 2012. години.

Александар Васић

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

78

МУЗИКОЛОГИЈА : часопис Музиколошког института
Српске академије наука и уметности = Musicology : journal
of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts /
главни и одговорни уредник = editor-in-chief Јелена Јовановић. -
2001, бр. 1- . - Београд : Музиколошки институт САНУ, 2001-
(Београд : Colorgrafx). - 24 cm

Два пута годишње. - Текст на више светских језика.
ISSN 1450-9814 = Музикологија
COBISS.SR-ID 173918727